

Odmowa wydania europejskiego nakazu aresztowania ze względu na „interes wymiaru sprawiedliwości”

Rafał Czogalik*

Streszczenie

Opracowanie stanowi analizę zagadnień związanych z odmową wydania europejskiego nakazu aresztowania z uwagi na jedną z negatywnych przesłanek jego zastosowania uregulowanych w art. 607b KPK, a mianowicie przesłankę „interesu wymiaru sprawiedliwości”. Celem rozważań jest próba dookreślenia wartości oraz kryteriów, jakie mieszczą się w zakresie wyżej wskazanego pojęcia, a którymi to powinien kierować się sąd podejmujący decyzję w przedmiocie wydania europejskiego nakazu aresztowania. Czynienie dywagacji w tym zakresie jest uzasadnione potrzebą uzyskania odpowiedzi na pytanie o to, jak należy interpretować tak nieostre pojęcie, jakim jest „interes wymiaru sprawiedliwości” w kontekście zastosowania europejskiego nakazu aresztowania, a w dalszej kolejności zmierza do dokonania oceny prawidłowości wprowadzenia przez ustawodawcę pojęcia o tak ogólnym znaczeniu do zestawu negatywnych przesłanek wykluczających możliwość zastosowania omawianej konstrukcji.

Słowa kluczowe: europejski nakaz aresztowania, decyzja ramowa, współpraca w sprawach karnych, pomoc prawna, unia europejska, państwo członkowskie, osoba ścigana

---

* Doktorant na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katedrze Prawa Karnego Procesowego, Asystent Sędziego w Sądzie Okręgowym w Gliwicach.

Konsekwencją swobodnego przepływu osób oraz braku kontroli na granicach wewnętrznych państw członkowskich Unii Europejskiej w postaci tego, że przestępcy łatwo mogą przemieszczać się z jednego państwa członkowskiego do drugiego, zrodziła konieczność stworzenia efektywnych form współpracy w celu zwalczania przestępczości¹. Unia Europejska i jej państwa członkowskie stanęły zatem przed wyzwaniem zapewnienia efektywności realizacji orzeczeń sądów karnych oraz prawidłowego przebiegu procesu karnego zarówno na etapie postępowania przygotowawczego, jak i sądowego, w tym postępowania wykonawczego w zakresie wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności lub innych środków polegających na pozbawieniu wolności. W drodze decyzji ramowej² wprowadzono nieznanym dotąd państwom członkowskim Unii Europejskiej instrument prawny, czyli europejski nakaz aresztowania. Jest on decyzją sądową wydaną przez państwo członkowskie Unii Europejskiej w celu aresztowania i przekazania przez inne państwo członkowskie żądanej osoby celem przeprowadzenia postępowania karnego, wykonania wyroku, postanowienia o tymczasowym aresztowaniu lub decyzji o zastosowaniu środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności (*detention order*)³.

Mechanizm europejskiego nakazu aresztowania opiera się na wysokim stopniu zaufania między państwami członkowskimi, które wykonują go w oparciu o wzajemne uznawanie decyzji organów wymiaru sprawiedliwości⁴. W Polsce organem uprawnionym do wydania europejskiego nakazu aresztowania jest sąd okręgowy, który może wydać europejski nakaz aresztowania w dwóch przypadkach. Po pierwsze, w postępowaniu przygotowawczym na wniosek prokuratora w stosunku do podejrzanego o popełnienie przestępstwa zagrożonego karą pozbawienia wolności powyżej roku. Po drugie, w postępowaniu wykonawczym na wniosek sądu rejonowego lub z urzędu (sąd okręgowy)

¹ Wskazać należy, że przed wypracowaniem koncepcji europejskiego nakazu aresztowania istniały możliwości domagania się przez państwo, na którego obszarze aresztowany miał popełnić przestępstwo, wydania takiej osoby, co nosiło miano ekstradycji. Zob. J. Sobczak, *Europejski Nakaz Aresztowania – dylematy i wątpliwości. Perspektywa polska*, „Rocznik Integracji Europejskiej”, 2008, s. 21. Zob. też: A. Górski, A. Sakowicz, *Europejski Nakaz Aresztowania. Między skutecznością ścigania a gwarancyjną funkcją praw człowieka*, „Przegląd Policyjny”, 2002, Nr 3-4, s. 51 i nast.; K. Malinowska-Krutul, *Ekstradycja a przekazanie w ramach europejskiego nakazu aresztowania*, Prok. i Pr., 2007, Nr 6, s. 100 i nast.; Zob. C. Arhel, *The European Union*, Oxon 2008, s. 92-93.

² *Decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW z 13.6.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi*, OJ L 190,18.7.2002.

³ W Polsce implementacja europejskiego nakazu aresztowania nastąpiła w 2004 r. na mocy ustawy z 18.3.2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego oraz Kodeks wykroczeń. Ustawa weszła w życie 1.5.2004 r. wraz z dniem akcesji do Unii Europejskiej. Po implementacji decyzji ramowej do polskiego systemu prawnego do Kodeksu postępowania karnego ustawodawca wprowadził nowy rozdział 65a zatytułowany *Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiego o przekazanie osoby ściganej na podstawie Europejskiego Nakazu Aresztowania*. Zob. ustawa z 18.3.2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2004 r., Nr 69 poz. 626); A. Górski, A. Sakowicz, *Europejski nakaz aresztowania – nowy instrument Unii Europejskiej w walce z przestępczością*, EP 2004, Nr 4, s. 5.

⁴ Postanowienie SA w Krakowie z 17.11.2004 r., II AKz 403/04, *Krakowskie Zeszyty Sądowe* 2004, Nr 11, poz. 19.

w celu wykonania wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 4 miesięcy lub orzeczonego środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności w wymiarze powyżej 4 miesięcy. Ogólna podstawa karnoprosowa do wydania europejskiego nakazu aresztowania wynika z art. 607a KPK, zgodnie z którym w razie podejrzenia, że osoba ścigana za przestępstwo popełnione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przebywa na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, sąd „może” wydać europejski nakaz aresztowania⁵. Brzmienie cytowanego przepisu wskazuje na to, że wydanie europejskiego nakazu aresztowania nie jest obligatoryjne. Przepisy Kodeksu postępowania karnego nie formułują wprawdzie w tym zakresie wyraźnych, dodatkowych przesłanek, jednakże słuszna wydaje się interpretacja, w myśl której sąd rozpoznający wniosek winien ocenić celowość wydania europejskiego nakazu aresztowania. Należy przy tym w szczególności mieć na uwadze, że celem instytucji europejskiego nakazu aresztowania jest ściganie sprawców poważnych przestępstw, nie zaś czynów, których stopień społecznej szkodliwości jest niewysoki. Negatywne przesłanki do wydania europejskiego nakazu aresztowania określa z kolei art. 607b KPK, który w pierwotnym brzmieniu zakładał, że wydanie europejskiego nakazu aresztowania było niedopuszczalne tylko wtedy, gdy dotyczył on prowadzonego przeciwko osobie postępowania karnego o przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności do roku albo dotyczył wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej w wymiarze do 4 miesięcy lub innego środka polegającego na pozbawieniu wolności na czas nieprzekraczający 4 miesięcy. Charakter tego przepisu był więc bardzo sformalizowany, a organy wymiaru sprawiedliwości nie mogły zrezygnować z wystawienia europejskiego nakazu aresztowania, powołując się np. na to, że czyn jest błahy lub grozi za niego niska kara. W doktrynie wśród przyczyn prawnych wysokiej liczby europejskich nakazów aresztowania wydawanych przez polskie sądy wskazywało się w szczególności na zasadę legalizmu. Podkreślano, że polski system prawa karnego tradycyjnie respektuje tę zasadę, a także chroni ją nawet silniej niż kraje takie jak np. Niemcy. Wyraża się to m.in. w nieznacznej liczbie wyjątków na rzecz oportunistu⁶. Upřednie brzmienie art. 607b KPK umacniało tzw. problem proporcjonalności polegający na wydawaniu europejskich nakazów aresztowania w każdej sprawie, której nie obejmowały formalne zakazy unormowane w art. 607b KPK. W efekcie Polska wysyłała ogromną liczbę europejskich nakazów aresztowania, co poza kosztami ich wykonania powodowało również straty wizerunkowe na arenie międzynarodowej. Przykładowo w latach 2005-2013 na obszarze Unii Europejskiej państwa członkowskie

⁵ Ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r., poz. 1904 ze zm.).

⁶ T. Ostropolski, *Zasada proporcjonalności, a europejski nakaz aresztowania*, EPS 2013, Nr 3, s. 22.

wydały 99 841 europejskich nakazów aresztowania. Najwięcej wydała Polska, która jest krajem ponad dwukrotnie mniej licznym niż Niemcy i znacznie mniej licznym niż Wielka Brytania, Francja, Włochy czy Hiszpania. Liczba wydanych europejskich nakazów aresztowania przez Polskę w ww. latach wynosi 31% ich ogólnej liczby. Dla porównania, liczba takich nakazów wydanych w powyższych latach przez Wielką Brytanię wyniosła 1,3% ich ogólnej liczby⁷. Należy mieć również na uwadze, że proces wydania tych decyzji i ich realizacji pociąga za sobą duże koszty dla państwa wydającego. Koszty związane z wydaniem jednego europejskiego nakazu aresztowania są szacowane średnio na 25 000 euro⁸. Liczba europejskich nakazów aresztowania wydanych przez polskie sądy drastycznie odbiegała od liczby takich nakazów wydawanych przez inne państwa członkowskie Unii Europejskiej. Państwa te miały świadomość uzyskaną na podstawie opisów czynów, że Polska wysyła europejskie nakazy aresztowania w celu ścigania przestępstw drobnych, w przeważającej części na etapie wykonania kary. Praktyka wymiaru sprawiedliwości pokazała, iż Polska nadużywała instytucji europejskiego nakazu aresztowania, która ze swojej istoty miała przecież służyć zwalczaniu poważnej przestępczości, a nie ściganiu drobnych złodziei, nietrzeźwych kierowców lub osób niealimentujących dzieci⁹. Z czasem zrodziła się konieczność podjęcia prac legislacyjnych mających na celu zmianę treści art. 607b KPK, które przyniosły zamierzony skutek w postaci nowelizacji z 27.9.2013 r.¹⁰. Przedmiotowa zmiana normatywna uzupełniła istniejący katalog negatywnych przesłanek do wydania europejskiego nakazu aresztowania. Przepis ten w aktualnym brzmieniu zakłada niedopuszczalność wydania europejskiego nakazu aresztowania w przypadku nie spełnienia kryterium wysokości kary / środka polegającego na pozbawieniu wolności (groźących za popełnione przestępstwo, względnie orzeczonych za popełnione przestępstwo), ale także wtedy, gdy nie wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości¹¹. Tak więc w obowiązującym stanie prawnym, nawet jeżeli spełniony zostanie warunek określony w art. 607b KPK (kara pozbawienia wolności lub środek zabezpieczający orzeczony w wymiarze powyżej 4 miesięcy) lub zagrożenia przestępstwa (prowadzenie postępowania karnego o przestępstwo zagrożone karą powyżej roku pozbawienia wolności), to sąd musi mieć na uwadze treść art. 607b KPK po jego nowelizacji z 27.9.2013 r.,

⁷ G. Sabbati, *European Arrest Warrant (EAW). At a glance*, EPRS 140803REV1, 23.6.2014 r.

⁸ N. Hamill, *The European Arrest Warrant*, CIVITAS Institute for the Study of Civil Society, 07.2012, <http://www.civitas.org.uk/content/files/European-Arrest-Warrant.pdf> (dostęp: 28.5.2018 r.).

⁹ T. Gardocka, *Europejski Nakaz Aresztowania. Analiza polskiej praktyki występowania do innych państw Unii Europejskiej z wnioskiem o wydanie osoby trybem Europejskiego Nakazu Aresztowania*, Warszawa 2011, s. 43.

¹⁰ Ustawa z 27.9.2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz. 1247).

¹¹ *Kodeks postępowania karnego – komentarz*, J. Skorupka (red.), Warszawa 2017.

w myśl którego wydanie nakazu jest niedopuszczalne, jeżeli **nie wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości**.

W ramach polskiej procedury karnej pojęciem „interesu wymiaru sprawiedliwości polskiej” legislator postępuje się wielokrotnie w odniesieniu do różnych instytucji procesowych (m.in. art. 90 § 3 KPK, art. 590 § 1 KPK, art. 591 KPK). Przepisy procedury karnej zawierają również pojęcie „dobra wymiaru sprawiedliwości” (m.in. art. 37 KPK, art. 180 KPK), które ze względu na bliskość znaczenia należy oceniać utożsamiając¹². Kodeks postępowania karnego w żadnym miejscu nie definiuje jednak terminu „interes wymiaru sprawiedliwości”. Nie wskazuje również przykładowego wyliczenia okoliczności, których zaistnienie lub brak skutkowałby zaistnieniem zagrożenia dla interesu wymiaru sprawiedliwości i w konsekwencji obligowałby sąd do wydania decyzji odmownej w zakresie wydania europejskiego nakazu aresztowania. Próbę wyjaśnienia tego zagadnienia należy podjąć w pierwszej kolejności poprzez zastosowanie instrumentu interpretacyjnego, jakim jest wykładnia językowa. Istota naukowego wyłożenia interesu wymiaru sprawiedliwości z art. 607b KPK wymaga bowiem rozbicia go na czynniki i wyjaśnienia pojęć „interes” i „wymiar sprawiedliwości”, następnie zaś, w oparciu o uzyskane w ten sposób wyniki, podjęcia próby wy tłumaczenia pojęcia interesu wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie z semantycznym znaczeniem określenie „interes” oznacza tyle co korzyść, zysk, jakieś dobro (lub dobra), coś, czego spełnienie będzie pożyteczne¹³. Na marginesie dodać można, że pojęcie „wymiaru sprawiedliwości” wywodzi się z łacińskiego terminu *iurisdictio*, *ius dicere* i oznacza orzekanie prawa¹⁴. W doktrynie przyjmuje się, że wymiar sprawiedliwości ma charakter dwupłaszczyznowy. Zwrot ten może być rozumiany podmiotowo, czyli jako działalność państwa realizowana przez niezawisłe sądy. Po drugie zaś, w znaczeniu przedmiotowym, może być rozumiany jako działalność polegająca na rozstrzygnięciu sporów prawnych w imieniu państwa. Na potrzeby niniejszego artykułu należy przyjąć podmiotowe rozumienie wymiaru sprawiedliwości, bowiem to z działalnością państwa realizowaną przez prokuraturę i niezawisłe sądy związana jest procedura wydawania europejskiego nakazu aresztowania. Taka wykładnia językowa pozwala na zarysowanie pojęcia „interesu wymiaru sprawiedliwości” w rozumieniu abstrakcyjnym. Stosując przedmiotowy zabieg interpretacyjny można więc stwierdzić, że w interesie wymiaru sprawiedliwości leży przynoszenie **korzyści, pożytku, zysku dla wymiaru sprawiedliwości jako działalności sądów realizowanej przez państwo**.

¹² J. Kosonoga, *Dobro wymiaru sprawiedliwości jako przykład klauzuli generalnej*, M. Cieślak, S. Steinbor (red.), Warszawa 2013 r., s. 870 i nast.

¹³ B. Dunaj, *Słownik współczesnego języka polskiego*, Warszawa 1996, s. 326.

¹⁴ M. Kuryłowicz, *Słownik terminów, zwrotów i sentencji prawniczych łacińskich oraz pochodzenia łacińskiego*, Kraków 2002, s. 52.

Próby wyjaśnienia pojęcia „interes wymiaru sprawiedliwości” wielokrotnie podejmowano również w doktrynie. Zdaniem Roberta Masznicza interes (dobro) wymiaru sprawiedliwości w ogólnym znaczeniu to stan, w którym w rzetelnym i jawnym procesie, toczącym się bez nieuzasadnionej zwłoki przed właściwym, niezawisłym i bezstronnym sądem, przy zachowaniu domniemania niewinności oskarżonego i zapewnienia mu odpowiedniej obrony, całokształt okoliczności towarzyszących stosowaniu norm procesowych sprzyja ustaleniu prawdy oraz wykryciu i pociągnięciu do odpowiedzialności karnej sprawcy przestępstwa, a uchronieniu przed taką odpowiedzialnością osoby niewinnej, a także orzeczeniu środków przewidzianych w prawie karnym, zgodnie z wytycznymi ustawowymi ich stosowania i wymiaru, w celu zwalczania przestępstw i ich zapobiegania oraz umacniania poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego, z uwzględnieniem prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego¹⁵. Wyraźnie można jednak zauważyć, że powyższa definicja sformułowana jest w sposób nieprzejrzysty i nie jest aktualna w odniesieniu do art. 607b KPK. Scharakteryzowaniem pojęcia „interes (dobro) wymiaru sprawiedliwości” zajął się również Trybunał Konstytucyjny. W jednym ze swoich orzeczeń stwierdził, iż interes (dobro) wymiaru sprawiedliwości należy rozumieć szeroko, jako ogół warunków i cech określających zdolność sądów do sprawnego wydawania orzeczeń¹⁶. Jeżeli chodzi o interes (dobro) wymiaru sprawiedliwości jako przesłankę zmiany właściwości sądu (art. 37 KPK), to wskazuje się, że podstawowym jego elementem jest potrzeba zapewnienia przeprowadzenia rzetelnego procesu karnego¹⁷. Definicję tą charakteryzuje jednak daleko idąca nieostrość. Z kolei interes (dobro) wymiaru sprawiedliwości jako przesłanka uchylenia tajemnicy zawodowej traktowana jest jako wartość prawidłowo funkcjonującego państwa prawa¹⁸. Trybunał Konstytucyjny twierdzi, że interesem (dobrem) wymiaru sprawiedliwości na gruncie procesu karnego jest poszukiwanie prawdy o popełnionym czynie i sprawcy¹⁹. W doktrynie proponuje się również, aby z interesem wymiaru sprawiedliwości w rozumieniu art. 180 § 2 KPK utożsamiać interes społeczny, który ma charakter normatywny²⁰. W kontekście art. 607b KPK definicje te nie mają jednak większego znaczenia. Z kolei interes wymiaru sprawiedliwości w rozumieniu przepisów o przejęciu i przekazaniu ścigania (art. 590 § 1

¹⁵ R.E. Masznicz, *Przekazanie sprawy ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości (art. 37 KPK)*, Prok. i Pr. 2007, Nr 7–8, s. 107 i nast.

¹⁶ Wyrok TK z 18.2.2004 r., K 12/03, Dz. U. z 2004 r. Nr 34, poz. 304.

¹⁷ L.K. Paprzycki, *Dobro wymiaru sprawiedliwości – art. 37 KPK*, [w:] *Reforma prawa karnego. Propozycje i komentarze. Księga pamiątkowa Profesor Barbary Kunickiej-Michalskiej*, J. Jakubowska-Hara, C. Nowak, J. Skupiński (red.), Warszawa 2008, s. 396.

¹⁸ Wyrok TK z 13.12.2011 r., K 33/08, Dz. U. z 2011 r. Nr 279, poz. 1645.

¹⁹ Wyrok TK z 22.11.2004 r., SK 64/03, Dz. U. z 2004 r. Nr 255, poz. 2568.

²⁰ J. Kosonoga, *Dobro...*, op. cit.

KPK) jest ogólną wartością uwzględniającą takie okoliczności jak waga przestępstwa, przewidywana kara, sytuacja osobista oskarżonego oraz charakter sprawy, ekonomika procesowa²¹. W mojej ocenie ostatnia z przedstawionych definicji jest najbardziej adekwatna w stosunku do normy wyrażonej w art. 607b KPK, w największym stopniu zachowuje aktualność w kontekście tego przepisu.

Niezależnie od tego, w jaki sposób pojęcie to zostanie sformułowane, jakie jego elementy zostaną wyeksponowane w danej sprawie, wspólnym mianownikiem dla wszystkich przypadków powinno być właściwe uzasadnianie decyzji procesowych podjętych w tym przedmiocie. W mojej ocenie pojęcie interesu wymiaru sprawiedliwości cechują bardzo szerokie granice znaczeniowe. W istocie nie jest możliwe skonstruowanie jednej uniwersalnej i precyzyjnej definicji tego sformułowania. Wynika to z faktu, iż pojęcie interesu wymiaru sprawiedliwości jest klasyczną klauzulą generalną, o bardzo niewyraźnie zakreślonych konturach znaczeniowych. Klauzule generalne, zgodnie z przeważającą częścią doktryny, traktowane są jako nakazy oceniania i określania skutków prawnych, zgodnie z owymi ocenami sformułowanymi przez podmioty oceniające²². W doktrynie pojawiają się również poglądy, zgodnie z którymi klauzule generalne odsyłają do pewnych norm pozaprawnych²³ czy też do sędziowskiego poczucia prawnego²⁴. Wskazuje się, że jedną z ich podstawowych funkcji jest możliwość osiągnięcia indywidualnego rozstrzygnięcia, możliwość złagodzenia rygorów prawa. Założeniem klauzul generalnych jest również spełnienie funkcji poszukiwania *ius aequum* dla każdego konkretnego przypadku. Zwroty te pełnią funkcję miarkowania postanowień zbyt sztywnych, a co za tym idzie, mają się przyczynić do prawidłowego rozstrzygnięcia. Stanowią one korekturę rozwiązań zbyt sztywnych, dyktowanych przez postanowienia przepisów prawa²⁵. Dyskrecjonalność sądu wydającego decyzję odmowną w zakresie europejskiego nakazu aresztowania jest więc stosunkowa duża, aczkolwiek nie dowolna, dlatego też w dalszej części artykułu postaram się dookreślić czytelnikowi, jakie wartości powinny mieć znaczenie w przypadku normy wyrażonej w art. 607b KPK. Będzie to swoiste *novum*, mające jednocześnie na celu ułatwienie pracy sądom i innym organom wymiaru sprawiedliwości, ponieważ w doktrynie nie podjęto w przeszłości próby takiego przybliżenia. Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że ocena, czy w konkretnym przypadku procesowo-

²¹ *Ibidem*.

²² J. Nowacki, *Studia z teorii prawa*, Kraków 2003, s. 133.

²³ J. Czarzasty, *Przyczynek do problematyki klauzul generalnych*, PiP 1978, Nr 5, s. 5.

²⁴ Z. Ziemiński, *Teoria prawa*, Warszawa – Poznań 1972, s. 130.

²⁵ A. Piaskowy, *Klauzule generalne w projekcie nowego Kodeksu cywilnego*, „Transformacje Prawa Prywatnego”, 2012, Nr 3, s. 54.

wym wydanie europejskiego nakazu aresztowania nie jest wymagane przez interes wymiaru sprawiedliwości, a tym samym czy jest podstawa do stosowania normy prawnej z art. 607b KPK, powinna być zawsze dokonywana w oparciu o realia konkretnej sprawy.

Sąd rozpoznający sprawę europejskiego nakazu aresztowania, abstrahując od wymiaru kar pozbawienia wolności, które to skazany winien odbyć, nie powinien ograniczać się jedynie do badania formalnej legalności takiego nakazu, ale w pierwszej kolejności powinien wartościować zasadność wydania osoby z punktu widzenia charakteru i wagi popełnionego przestępstwa. Kryterium to powinno mieć, w mojej ocenie, charakter pierwszorzędny, podstawowy. Tym samym niedopuszczalne jest wydanie europejskiego nakazu aresztowania, jeżeli nie wymaga tego charakter i waga popełnionego przestępstwa. Instytucja europejskiego nakazu aresztowania została wprowadzona przecież jako środek do efektywnego, szybkiego poszukiwania sprawców przestępstw „poważnych”²⁶. To właśnie ściganiem takiego rodzaju przestępstw zainteresowane są wszystkie państwa Unii Europejskiej. Żadne z państw Unii Europejskiej nie stosuje tej instytucji w odniesieniu do wszystkich skazanych na karę bezwzględną pozbawienia wolności wyłącznie w oparciu o przesłankę wymiaru orzeczonej kary z art. 607b KPK i z uwagi na fakt, iż skazany opuścił granice tego państwa przed jej wykonaniem, a także do wszystkich podejrzanych o popełnienie przestępstwa zagrożonego karą pozbawienia wolności powyżej roku, którzy również opuścili granice państwa. W konsekwencji, jak pokazuje dotychczasowa współpraca dotycząca wydawania europejskiego nakazu aresztowania, państwa odmawiają wydania osoby, gdy czyn objęty nakazem jest tzw. przestępstwem „drobnym”. Nie ulega wątpliwości, że do przestępstw takich zaliczyć należy przestępstwo niealimentacji, drobnej kradzieży, jak również oszustwa finansowe czy posiadanie nieznacznych ilości narkotyków. Przy uwzględnianiu interesu wymiaru sprawiedliwości sąd w dalszej kolejności powinien brać pod uwagę ekonomiczne aspekty poszukiwania osoby europejskim nakazem aresztowania, a w szczególności koszty takiego postępowania, które są wysokie. Dlatego, w mojej ocenie, w interesie wymiaru sprawiedliwości leży, aby procedura taka była uruchamiana jedynie w ostateczności i dotyczyła przestępstw, których zwalczanie stanowi priorytet w polityce kryminalnej państwa z uwagi na ich niebezpieczny charakter i wysoki stopień społecznej szkodliwości. Mając na uwadze ilość skazań na kary pozbawie-

²⁶ Zaliczone do nich zostały takie przestępstwa jak: udział w organizacji przestępczej, terroryzm, handel ludźmi, seksualne wykorzystywanie dzieci i pornografia dziecięca, nielegalny obrót bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, fałszowanie pieniędzy, zabójstwo, spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, nielegalny obrót organami i tkankami ludzkimi, rasizm i ksenofobia, nielegalny obrót hormonami i innymi substancjami wzrostu, zgwałcenie, porwanie statku wodnego lub powietrznego itp.

nia wolności, które obecnie częściej orzekane są bezwarunkowo na skutek zmiany przepisu art. 69 KK²⁷ (warunkowo można zawiesić karę pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym roku), nie jest celowe i możliwe, z oczywistych powodów, uruchamianie współpracy w ramach europejskiego nakazu aresztowania za każdym razem, gdy sprawca przestępstwa, wobec którego wymierzono karę powyżej 4 miesięcy pozbawienia wolności, lub podejrzany o popełnienie przestępstwa zagrożonego karą powyżej roku pozbawienia wolności, przebywa na terenie jednego z krajów Unii Europejskiej. Przy uwzględnianiu interesu wymiaru sprawiedliwości sąd w dalszej kolejności powinien również rozważyć, czy istnieje alternatywne podejście, które mogłoby być mniej uciążliwe zarówno dla osoby poszukiwanej, jak i dla organu wydającego nakaz (np. w przypadku znanego adresu podejrzanego za granicą powinno się wezwać skazanego do odbycia wykonania kary), jak również realną możliwość zatrzymania osoby poszukiwanej, a w przypadku, gdy wniosek dotyczy tymczasowego aresztowania w postępowaniu przygotowawczym, czy tymczasowe aresztowanie jest adekwatnym i jedynym możliwym środkiem przymusu. Bez wątplenia interes wymiaru sprawiedliwości nie wymaga wydania europejskiego nakazu aresztowania w przypadku, gdy pomimo realnej możliwości zatrzymania istnieje możliwość zastosowania środka przymusu niepolegającego na pozbawieniu wolności.

Jak wynika z powyższego, odmowa wydania europejskiego nakazu aresztowania przez sąd z uwagi na fakt, iż nie wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości, musi być sumą oceny wielu okoliczności o różnorodnym charakterze. Trudność w syntetycznym ich ujęciu wynika zapewne z tego, że jako przesłanka odmowy wydania europejskiego nakazu aresztowania nie odnosi się tylko do jednej konkretnej kwestii procesowej. Owa niewymierność stosowanych kryteriów jest w sposób konieczny wkomponowana w istotę tego pojęcia w tym właśnie celu, aby maksymalnie gwarantować obiektywny obraz instytucji wymiaru sprawiedliwości jako instytucji zaufania publicznego w sytuacjach, które nie dadzą się precyzyjnie normatywnie opisać i przewidzieć. Słusznie wydaje się, iż sąd wydający europejski nakaz aresztowania powinien dokonać kompleksowej oceny i uwzględnienia każdorazowo wszystkich okoliczności z założenia kolidujących z interesem wymiaru sprawiedliwości. Nie można zapomnieć o tym, że wprowadzenie przez ustawodawcę tak nieostrej przesłanki, jaką jest „interes wymiaru sprawiedliwości”, powoduje konflikt ze wskazaną wcześniej zasadą legalizmu, a tym samym z samą konstrukcją ścigania karnego. Wydaje się jednak, że w Polsce udało się pogodzić legalizm jako zasadę ścigania z możliwością elastycznego stosowania europejskiego

²⁷ Ustawa z 27.9.2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz. 1247).

nakazu aresztowania, a przesłankę „interesu wymiaru sprawiedliwości” należy traktować jako wyjątek od tej zasady.

Konkludując, chciałbym wskazać, że wprowadzenie przez polskiego legislatora w ramy kodeksu procedury karnej klauzuli generalnej „interesu wymiaru sprawiedliwości” jako przesłanki niedopuszczalności wydania europejskiego nakazu aresztowania było rozwiązaniem poprawnym, gdyż przyczyniło się do spadku liczby europejskich nakazów aresztowania przez stronę polską w sprawach błahych przestępstw, w przypadku których formalne przesłanki do wydania są spełnione. W 2016 r. polskie sądy wydały bowiem tylko 2177 europejskich nakazów aresztowania, co w porównaniu z latami ubiegłymi stanowi znaczny spadek²⁸. Rozwiązanie to należy ocenić pozytywnie, ponieważ systematyczne wydawanie takich nakazów w celu doprowadzenia do wydania osób poszukiwanych w związku z bardzo nieznacznymi przestępstwami bez wątpienia podważało w przeszłości zaufanie obywateli do instytucji mającej przecież charakter szczególny. Przesłanka „interesu wymiaru sprawiedliwości” z art. 607b KPK jest niezbędna w celu zapobieżenia zjawisku wydawania europejskiego nakazu aresztowania w związku z przestępstwami, które wprawdzie wchodzą w zakres art. 607a KPK i art. 607b KPK, lecz nie są na tyle poważne, by uzasadniać środki i współpracę, jakich wymaga wykonanie nakazu, a które to zjawisko miało miejsce przed nowelizacją z 27.9.2013 r.

Niezależnie od powyższego *de lege ferenda* warto rozważyć modyfikację art. 607b KPK poprzez zastąpienie zwrotu zawierającego omawianą klauzulę generalną sformułowaniem, iż „niedopuszczalne jest wydanie europejskiego nakazu aresztowania w sytuacji wystąpienia wypadku mniejszej wagi”. Należy jednak pamiętać, że wykładnia pojęcia „wypadek mniejszej wagi” rodzi w doktrynie prawa karnego istotne trudności interpretacyjne zarówno co do jego charakteru prawnego, jak i co do elementów wpływających na jego przyjęcie²⁹. Warto wskazać, że o tym, czy zachodzi wypadek mniejszej wagi, decyduje ocena wszystkich znamion przedmiotowych i podmiotowych danego czynu. Wśród znamion strony przedmiotowej istotne znaczenie mają w szczególności: rodzaj dobra, w które godzi przestępstwo, zachowanie się i sposób działania sprawcy, użyte środki, charakter i rozmiar szkody wyrządzonej lub grożącej dobru prawnemu, czas, miejsce i inne okoliczności popełnienia czynu oraz odczucie szkody przez pokrzywdzonego. Natomiast wśród elementów strony podmiotowej istotne są: stopień zawinienia oraz motywacja i cel działania sprawcy. W doktrynie funkcjonują różne koncepcje, uznające „wypa-

²⁸ Opracowania wieloletnie – Europejski nakaz aresztowania w latach 2004-2017, <http://www.isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/> (dostęp: 22.5.2018 r.).

²⁹ B. Stefańska, *Wypadek mniejszej wagi w polskim prawie karnym*, IUSNOVUM 2017, Nr 1, s. 48-59; K. Baniski, *Wypadek mniejszej wagi w prawie karnym*, Prok. i Pr. 2008, Nr 3, s. 6 i nast.

dek mniejszej wagi” jako: typ uprzywilejowany, utworzony przez dodanie do przepisu określającego typ podstawowy klauzuli „wypadku mniejszej wagi”; dyrektywę wymiaru kary dotyczącą niektórych typów czynów zabronionych; uprzywilejowaną postać czynu, gdyż wypadek mniejszej wagi może być ustalony tylko *in concreto*, a nie można *in abstracto* wskazać znamion tego typu przestępstwa; czyn, którego stopień społecznej szkodliwości, ze względu na wszystkie lub niektóre okoliczności wymienione w art. 115 § 2 KK, sytuuje się na takim poziomie, że odpowiada ustawowemu określeniu wypadek mniejszej wagi. Wydaje się, że spośród powyższych koncepcji najbardziej adekwatną w kontekście modyfikacji art. 607b KPK była koncepcja „wypadku mniejszej wagi” jako dyrektywa wymiaru kary dotycząca niektórych typów czynów zabronionych.

W efekcie zastąpienie aktualnie użytego w art. 607b KPK sformułowania „interes wymiaru sprawiedliwości” wyżej wymienionym stwierdzeniem pozwoliłoby na jeszcze większe zracjonalizowanie polityki karnej, a z drugiej strony – ścigani w ramach europejskiego nakazu aresztowania w dalszym ciągu byłiby sprawcami przestępstw gatunkowo poważnych. Niezależnie od powyższego słusznym wydaje się podwyższenie granicy niedopuszczalności wydania europejskiego nakazu aresztowania do przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności do 2 lat (obecnie do roku), a także do prawomocnie orzeczonych kar pozbawienia wolności oraz izolacyjnych środków zabezpieczających w wymiarze powyżej 8 miesięcy (obecnie do 4 miesięcy), aczkolwiek należy zaznaczyć, iż na gruncie prawa polskiego taka modyfikacja nie jest dopuszczalna, gdyż pozostawałoby to w sprzeczności z regulacją europejską. Zmiana taka musiałaby więc nastąpić w pierwszej kolejności w przepisach prawa Unii Europejskiej, jednak nie wydaje się to realne, gdyż problem proporcjonalności wydawania europejskiego nakazu aresztowania w innych krajach Unii Europejskiej nie jest tak doniosły jak w Polsce.

Refusal to issue a European arrest warrant on the grounds of the “interest of justice”

Summary

The study is an analysis of issues related to a refusal to issue a European arrest warrant due to one of the negative premises for its application regulated in Article 607b of the Code of Criminal Procedure, namely the “interest of justice”. These considerations are an attempt to specify the values and criteria that fall within the scope of the above-mentioned concept, which a court should be guided by when making a decision on issuing the European arrest warrant. Ex-

amination of this aspect is justified by the need to obtain an answer to the question of how to interpret so vague a notion such as the “interest of justice” in the context of the application of the European arrest warrant, and subsequently to assess the aptness of the introduction, by a legislator, of a concept with a general meaning to a set of negative premises that exclude the possibility of applying the discussed notion.

Keywords: European arrest warrant, framework decision, cooperation in criminal matters, legal aid, European Union, Member State, prosecuted person